

Samenvatting

Achtergrond en doelstelling van het onderzoek

In 2007 is de Regeling ter afwikkeling van de nalatenschap van de oude Vreemdelingenwet (Ranov) tot stand gekomen. Ongeveer 27.000 vreemdelingen zijn in het bezit gesteld van een vergunning op grond van deze regeling. Vanaf 15 juni 2012 konden de Ranov-ers een naturalisatieverzoek indienen, omdat zij in beginsel op dat moment voldeden aan de naturalisatievoorwaarde van vijf jaar toelating in Nederland. Tot september 2014 had tweederde van de Ranov-ers nog geen verzoek om naturalisatie ingediend.

In het Algemeen Overleg van 29 oktober 2014 heeft de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (V&J) toegezegd om twee onderzoeken te laten verrichten. Het eerste onderzoek betreft de redenen waarom 820 naturalisatieverzoeken van Ranov-ers zijn afgewezen. Dit onderzoek is verricht door de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND, 2015). Het tweede onderzoek, het onderhavige rapport, analyseert de motieven van Ranov-ers om geen verzoek om naturalisatie in te dienen. Voor dit onderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

- 1 Wat zijn de achtergrondkenmerken van niet genaturaliseerde Ranov-ers en verschillen deze van de kenmerken van voormalig Ranov-ers die wel genaturaliseerd zijn?
- 2 Welke redenen geven (voormalige) Ranov-ers om al dan niet te kiezen voor de Nederlandse nationaliteit?
- 3 Ervaren Ranov-ers belemmeringen bij het aanvragen van naturalisatie en welke belemmeringen ervaren zij?

De basis van het onderzoek wordt gevormd door achtergrondgegevens uit het IND-registratiesysteem INDiGO van 24.899 (voormalige) Ranov-ers en door gegevens uit een webenquête die werd ingevuld door 419 (deels voormalige) Ranov-ers.

Daarnaast zijn er vijftien semi-gestructureerde interviews gehouden met niet-genaturaliseerde Ranov-vergunninghouders en drie interviews met medewerkers van belangenorganisaties als achtergrondinformatie.

Resultaten

Verklaringen waarom migranten al dan niet naturaliseren worden gezocht in persoonlijke en demografische kenmerken van migranten en in contextuele kenmerken van zowel land van herkomst als bestemmingsland. Uit de wetenschappelijk literatuur over naturalisatie blijkt dat jongeren en hoogopgeleiden vaker naturaliseren dan ouderen en laagopgeleiden, dat migranten met kinderen vaker naturaliseren dan mensen zonder kinderen en dat personen uit economisch minder ontwikkelde en politiek instabiele landen meer naturaliseren dan personen uit stabiele welvarende landen. Ook blijkt uit landenvergelijkend onderzoek dat strengere voorwaarden voor naturalisatie een negatief effect hebben op naturalisatiepercentages.

Van de Ranov-vergunninghouders is thans bijna 30% genaturaliseerd. Dit onderzoek bevestigt dat jongeren vaker dan ouderen en hoogopgeleiden meer dan laagopgeleiden naturaliseren. Toch blijft het percentage genaturaliseerden achter bij wat op basis van de literatuur verwacht zou kunnen worden. Ook zijn er verschillen te zien naar land van herkomst. Ranov-ers uit China en Azerbeidzjan zijn bijvoorbeeld zelden genaturaliseerd.

Het overgrote deel van de nog niet genaturaliseerde respondenten geeft aan dat zij de wens hebben te naturaliseren. Motieven om te willen naturaliseren zijn enerzijds van praktische aard; makkelijker kunnen reizen, betere kansen op werk en anderzijds van emotionele aard; respondenten voelen zich verbonden met Nederland en in bijna 80% van de gevallen voelt men zich ook Nederlander.

Respondenten die aangeven geen interesse te hebben in naturalisatie zeggen geen meerwaarde te zien in de Nederlandse nationaliteit boven hun huidige nationaliteit. Voor het niet indienen van een verzoek om naturalisatie, terwijl men wel wil naturaliseren, noemen Ranov-ers verschillende redenen. Deze lopen uiteen van onvoldoende kennis over de procedure tot het niet voldoen aan de voorwaarden voor naturalisatie. Het niet beschikken de juiste identiteitsdocumenten uit het land van herkomst is veruit de belangrijkste belemmering voor respondenten om een verzoek om naturalisatie in te dienen. Van de niet-genaturaliseerde Ranov-ers geeft 71% aan niet over deze documenten te beschikken.

Van de respondenten die willen naturaliseren, maar niet over de juiste documenten uit het land van herkomst beschikken, geeft 83% aan dat zij wel geprobeerd hebben aan de documenten te komen. Zij noemen tegenwerking van autoriteiten, het niet willen of kunnen afreizen naar het land van herkomst en de hoge kosten gemoeid met het proberen te verkrijgen van de juiste papieren als problemen waar zij tegenaan lopen.

Concluderende opmerking

Dat tweederde van de Ranov-vergunninghouders nog geen verzoek om naturalisatie heeft ingediend, ligt grotendeels aan de belemmeringen die zij ervaren bij het verkrijgen van documenten uit het land van herkomst. De wens om te naturaliseren is erg hoog.